

BARNEOMBUDET

Kap 762 Primærhelsetjenester, post 60

20.10.2017

Barneombudet mener at midler til skolehelsetjenesten må øremerkes

- Skolehelsetjenesten er elevens egen lovpålagte helsetjeneste. Tjenesten har en unik mulighet til å treffe barn og unge på deres arena og bidra til at de får rask hjelp når noe er vanskelig.
- BK artikkel 24 understreker statens og kommunens ansvar for å sikre barn og unge kvalitativt gode og tilstrekkelige helsetjenester. I følge tall fra Sykepleierforbundet, mangler det 407 helsesøsterårsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenestenⁱ.
- Barneombudet mener at alle de frie midlene til helsestasjons- og skolehelsetjenesten må øremerkes for en periode på for eksempel fem år for å styrke tjenesten og sikre at kommunene ikke bruker midlene på noe annet enn det de er ment for.
- Hvis tjenesten får i oppgave å behandle og følge opp barns psykiske og somatiske helse, jfr. forslag i forskrift for helsestasjons- og skolehelsetjenesten som er på høring, må tjenesten styrkes med betydelige midler.

Hvorfor er helsestasjons- og skolehelsetjenesten så viktig?

Både helsestasjons- og skolehelsetjenesten har en viktig oppgave med å jobbe helsefremmende og forebyggende for barn og unge. Mange barn og unge kunne fått hjelp på et tidlig tidspunkt i problemutviklingen hvis skolehelsetjenesten hadde vært mer robust, med et bredt tverrfaglig sammensatt personell. Skolehelsetjenesten har en unik mulighet til å komme i kontakt med barn og unge, gi dem råd, og hjelpe med det de måtte slite med. Barn forteller oss at de ønsker at skolehelsetjenesten skal ha mer kunnskap om psykisk helse, minoriteter, samt vold og overgrep mot barnⁱⁱ.

Helsesøster har ofte flere funksjoner, som vi omtaler i fagrapporten «Helse på barns premisser» (2013):

*«Skolehelsetjenesten, med helsesøster i spissen, skal ikke bare gi vaksiner eller gi råd om kosthold og prevensjon. Helsesøster har også en mulighet til å være en viktig voksenperson for barn på flere måter. Hun oppleves ofte som en ufarlig voksen som barn kan snakke med når livet byr på store utfordringer. Helsesøster kan lytte, hun kan gi råd og hun kan hjelpe barn med å komme i kontakt med andre tjenester hvis hun ser at det er nødvendig. Det er mye forebyggende helsearbeid i det».*ⁱⁱⁱ

Likevel forteller barn og unge til Barneombudet at skolehelsetjenesten er bort imot fraværende ved enkelte skoler^{iv}. Det hender at helsesøster bare er til stede noen få timer i uken på en skole med inntil tusen elever.

Hvorfor øremerking?

Når det gjelder skolehelsetjenesten, anbefalte Helsedirektoratet en (minste) normert bemanning for denne i 2010. Normeringen knyttes til årsverk for helsesøstre, leger og fysioterapeuter som er grunnbemanningen i tjenesten. Den gang så man at det helsestasjons- og skolehelsetjenesten samlet sett manglet 1550 årsverk. Denne normen er det *minimum* av årsverk som må ansettes for at tjenesten skal klare å utføre lovpålagte

Postadresse:
Postboks 8889
Youngstorget
0028 OSLO

Besøksadresse:
Karl Johans gt. 7
0154 OSLO

E-post:
post@barneombudet.no
Tlf: 22 99 39 50
Org.nr: 971 527 765

www.barneombudet.no

oppgaver. Den gang beregnet Helsedirektoratet at det ville koste oppimot 900 millioner å komme opp på det nivået som var anbefalt^v. Særlig var det store mangler i skolehelsetjenesten.

Siden 2014 har det vært en gradvis økning over statsbudsjettet til helsestasjons- og skolehelsetjenesten. I år ble det gitt 1 milliard til sammen. Av disse var ca. 250 millioner øremerket over budsjett. Dette er foreslått videreført i forslaget til neste års helsebudsjett^{vi}. I tillegg ligger det 753,5 millioner til tjenesten i rammetilskuddet over de frie midler i budsjettet til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Likevel mangler det fremdeles 407 helsesøsterårsverk i tjenesten i hht til anbefalt minstenorm fra 2010.

Hvordan kan dette ha seg?

Dette skjer fordi kommunene over tid har brukt vel halvparten av bevilgede midler på noe helt annet^{vii}. Dette er alvorlig. Og det går utover barna. Derfor må rammetilskuddet på 753,5 millioner i KMDs budsjett øremerkes, kanskje for en periode på fem år, for å få tjenesten opp og stå. Barneombudet ber om Helse- og omsorgskomiteens hjelp til å påvirke Kommunal- og forvaltningskomiteen i denne prosessen.

En kartleggingsrapport fra Helsedirektoratet fra 2016 viser at det fortsatt er store mangler i nettopp skolehelsetjenesten. I følge Helsedirektoratet er det kun helsesøsterårsverk i ungdomsskolen, som på landsbasis, oppfyller eller ligger over normert anbefaling. Det er store variasjoner mellom fylkene. Fem fylker ligger over normert anbefaling for helsesøstre i videregående skole, men landssnittet ligger under.

Forslag om at tjenesten skal behandle og følge opp

Regjeringen har sendt på høring endring av forskrift om helsestasjons- og skolehelsetjenesten, der det foreslås å utvide formålet ved tjenesten til også å bidra til å forebygge, avdekke og avverge vold, overgrep og omsorgssvikt. I Prop.1 S fremgår det at regjeringen også vurderer å utvide formålet med helsestasjons- og skolehelsetjenesten ytterligere til å inkludere *behandling* og *oppfølging* av barn og unge for både psykiske og somatiske tilstander. Dette er en stor endring å gå fra å være en forebyggende og helsefremmende tjeneste til også å skulle behandle og følge opp barn og unges psykiske og somatiske helse. Nå er dette riktignok ikke vedtatt enda, **men det er verdt å merke seg at en slik endring vil måtte medføre en langt større bevilgning til tjenesten enn det som er foreslått.**

Hvor mange flere årsverk trenger vi?

I 2010 manglet det 1550 stillinger i skolehelsetjenesten. I 2017 mangler det 407 helsesøsterårsverk. Samtidig har befolkningsveksten i aldersgruppen 0-19 år økt med tre prosent, og helsetjenesten har blitt pålagt flere og utvidede oppgaver. Vaksinasjonsprogrammet har blitt utvidet, mottak og oppfølging av flyktninger har økt osv.

Det er derfor vanskelig å si noe om hvor mange årsverk som trengs fordi Helsedirektoratet jobber med å ferdigstille en ny anbefalt minstenorm. Denne skal være ferdig til 1.nov. Men på bakgrunn av nevnte momenter, er det nærliggende å tro at denne vil bli hevet.

ⁱ Rapport fra Landsgruppen av helsesøstre NSF <http://bit.ly/2yzqGAI>

ⁱⁱ Se Barneombudets rapport: <http://barneombudet.no/rapporthelsepabarnspremisser/>

ⁱⁱⁱ Se Barneombudets rapport: <http://barneombudet.no/rapporthelsepabarnspremisser/> s. 20.

^{iv} Oppslag i VG 21.april 2014: <http://bit.ly/1tvWwUG>

^v IS-1798 Utviklingsstrategi for helsestasjons- og skolehelsetjenesten <http://bit.ly/1SsCkfw>

^{vi} 287, 2 millioner

^{vii} Se NRK sak: <http://www.nrk.no/norge/halvparten-til-flere-helsesostre-1.11501481>

Postadresse:
Postboks 8889
Youngstorget
0028 OSLO

Besøksadresse:
Karl Johans gt. 7
0154 OSLO

E-post:
post@barneombudet.no
Tlf: 22 99 39 50
Org.nr: 971 527 765

www.barneombudet.no